

POSTANOWIENIE

Dnia 12 stycznia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Janusz Niczyporuk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Oktawian Nawrot

SSN Paweł Księżak

w sprawie ze skargi P. S.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki w postępowaniu przed Apelacyjnym w [...] w sprawie o sygn. III AUa [...],
z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w [...],
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 12 stycznia 2022 r.,

- 1. stwierdza przewlekłości postępowania przed Sądem Apelacyjnym w [...] w sprawie o sygn. akt III AUa [...];**
- 2. przyznaje od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w [...] na rzecz P. S. kwotę pieniężną 2 000 zł (dwa tysiące złotych);**
- 3. zasądza od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w [...] na rzecz skarżącego P. S. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;**
- 4. nakazuje zwrócić ze Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w [...] na rzecz skarżącego P. S. kwotę 200 (dwieście) złotych uiszczoną tytułem opłaty od skargi.**

UZASADNIENIE

P. S. (dalej: Skarżący) pismem z 22 listopada 2021 r., które wpłynęło do Sądu Najwyższego 23 listopada 2021 r., działając na podstawie ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznawania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (t.j. Dz.U. 2018, poz. 75 z późn. zm.; dalej: ustawa o skardze na przewlekłość postępowania) wniósł skargę na przewlekłość postępowania wszczętego przed Sądem Apelacyjnym w [...] w sprawie o sygn. akt III AUa [...], której przedmiotem jest odwołanie od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W.. Skarżący domaga się:

1. stwierdzenia przewlekłości postępowania apelacyjnego przed Sądem Apelacyjnym w [...] w sprawie o sygn. akt III AUa [...];
2. przyznania od Skarbu Państwa sumy pieniężnej, o której mowa w art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania w wysokości 10.000 zł;
3. zwrotu uiszczonej opłaty od niniejszej skargi oraz zasądzenia na rzecz Skarżącego kosztów postępowania według norm prawem przepisanych.

W uzasadnieniu skargi na przewlekłość postępowania wskazano, że apelację od wyroku Sądu Okręgowego w W. z 7 lutego 2019 r., sygn. akt XIII U [...] wniesiono pismem z 23 kwietnia 2019 r., która do sądu Apelacyjnego w [...] wpłynęła 25 kwietnia 2019 r. Dnia 21 maja 2019 r. Skarżący został wezwany do usunięcia braków formalnych apelacji. Po ich usunięciu, 10 lipca 2019 r., odpis apelacji został doręczony stronie przeciwnej. Odpowiedź na apelację wpłynęła do Sądu Apelacyjnego w [...] 22 lipca 2019 r. Natomiast Skarżący otrzymał odpowiedź na apelację 20 sierpnia 2019 r. W ocenie Skarżącego przez półtora roku w sprawie nie podjęto żadnej czynności. W konsekwencji naruszono prawo strony do rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki.

Prezes Sądu Apelacyjnego w [...] w odpowiedzi na skargę wniósł o jej oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania). Równocześnie stosownie do art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie albo czynności podjętych przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze w celu zakończenia postępowania przygotowawczego lub czynności podjętych przez sąd lub komornika sądowego w celu przeprowadzenia i zakończenia sprawy egzekucyjnej albo innej sprawy dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Dokonując oceny, uwzględnia się łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona, a także: jaki jest charakter sprawy; stopień faktycznej i prawnej zawłości; znaczenie dla strony, która wniosła skargę; rozstrzyganych w niej zagadnień; zachowanie się stron, w szczególności tej, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

Przewlekłość postępowania może nastąpić zarówno wtedy, gdy sąd nie podejmuje żadnych czynności, jak i wtedy, gdy je podejmuje, ale są one nieprawidłowe i w następstwie dochodzi do zwłoki (postanowienie Sądu Najwyższego z 24 lutego 2016 r., III SPP 53/15). Ustawa nie określa wprost, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. W dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego dominuje pogląd, że naruszeniem prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki jest m.in. wielomiesięczna bezczynność sądu polegająca na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej, przekraczającej 12 miesięcy (postanowienia Sądu

Najwyższego: z 9 stycznia 2019 r., I NSP 4/18; z 22 stycznia 2019 r., I NSP 68/18; z 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18; z 16 maja 2019 r., I NSP 28/19; z 21 maja 2019 r., I NSP 21/19; z 14 czerwca 2019 r., I NSP 37/19).

W niniejszej sprawie apelacja została wniesiona 23 kwietnia 2019 r. (do sądu wpłynęła 25 kwietnia 2019 r. - k. 48). Zarządzeniem z 20 maja 2019 r. Skarżący został wezwany do uzupełnienia braków formalnych apelacji (k. 53), a następnie zarządzeniem z 10 lipca 2019 r. apelację uznano za wniesioną w terminie oraz zarządzono jej doręczenie stronie przeciwnej (k. 58). W dalszej kolejności Sąd Apelacyjny w [...] wpisał sprawę do repertorium AUa oraz zarządził jej rozpoznanie poza kolejnością wpływu (k. 68). Zarządzeniem z 11 października 2019 r. sprawę skierowano do przydzielenia sędziemu referentowi oraz pozostałym członkom składu (k. 70). Przydział sprawy sędziemu referentowi nastąpił 4 grudnia 2019 r. (k. 72). Zarządzeniem z 15 października 2021 r. wyznaczono termin rozprawy apelacyjnej z możliwością zdalnego udziału w rozprawie (k. 81). Sąd Apelacyjny wydał wyrok 1 grudnia 2021 r., sygn. akt III AUa [...] (k. 99).

Powyższe wskazuje, że czas oczekiwania na wyznaczenie terminu rozprawy apelacyjnej niemal 18 miesięcy. W tym kontekście Sąd Najwyższy wziął pod uwagę okoliczności związane z ograniczeniem funkcjonowania sądów z powodu obowiązywania stanu epidemii COVID-19. Należy wówczas zaznaczyć, że terminy procesowe, których bieg rozpoczął się przed 14 marca 2020 r., uległy zawieszeniu tylko na okres od 31 marca 2020 r. do 23 maja 2020 r., czyli na okres jednego miesiąca i 23 dni. Długość tego okresu dowodzi zatem (uwzględniając całkowity okres bezczynności sądu, obejmujący etap przed ogłoszeniem okresu epidemii, jak i późniejszy), że w sprawie prowadzonej przed Sądem Apelacyjnym w [...] pod sygn. akt III AUa [...] nastąpiła przewlekłość postępowania. Należy ponadto zaznaczyć, że nie wyłącza przewlekłości postępowania ewentualna okoliczność wpływu dużej ilości spraw do tego Sądu. Duży napływ spraw nie może bowiem usprawiedliwiać przewlekłości postępowania i tym samym wpływać negatywnie na sytuację strony, której przysługuje prawo do rozpoznania jej sprawy w rozsądnym terminie. Należy jednocześnie zauważyć, że przedmiotowa skarga związana jest z prawem do rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki. Nie może zatem

zniknąć z pola widzenia konieczność przestrzegania konstytucyjnych i europejskich standardów w tym względzie.

Europejski Trybunał Praw Człowieka niejednokrotnie wskazywał, że organy orzekające powinny uwzględniać czynniki leżące poza sądem, a wynikające z zaniedbań systemowych państwa w tym zakresie. Sam fakt braku winy sędziego w sprawnym rozpoznawaniu sprawy nie powinien mieć decydującego znaczenia. Dla strony czy uczestnika postępowania nie ma bowiem znaczenia, gdzie tkwi źródło przewlekłości postępowania: czy w zaniedbaniach i opieszałości sądu, przepracowaniu czy objętości referatu sędziego, czy też w państwie, które nie przyjęło odpowiednich rozwiązań w celu zapobieżenia systemowej przewlekłości postępowań. Zła organizacja wymiaru sprawiedliwości, brak odpowiedniego budżetu czy też zbyt duża ilość spraw przypadająca na jednego sędziego nie powinny obciążać uczestników postępowania. Prawem strony każdego postępowania jest bowiem zgodnie z art. 6 Europejskiej Karty Praw Człowieka i Obywatela, aby odbyło się ono w rozsądnym terminie (zob. M. Mrowicki, *Przewlekłość postępowania i jej systemowy charakter w Polsce. Glosa do wyroku ETPC z 7 lipca 2015 r.*, nr: 72287/10, 13927/11 i 46187/11, LEX/el. 2016, s. 7).

Uwzględniając skargę na przewlekłość postępowania apelacyjnego, stosownie do treści art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, Sąd Najwyższy miał obowiązek rozstrzygnąć wniosek Skarżącego o zasądzenie od Skarbu Państwa odpowiedniej sumy pieniężnej. Przyznanie odpowiedniej sumy pieniężnej stanowi sankcję dla państwa za wadliwe zorganizowanie wymiaru sprawiedliwości oraz rekompensatę za krzywdę moralną spowodowaną przewlekłością postępowania (postanowienie Sądu Najwyższego z 6 stycznia 2006 r., III SPP 154/05). Wysokość przyznanej sumy pieniężnej powinna być proporcjonalna do wielkości zwłoki, jej przyczyn oraz dotkliwości dla skarżących. Odpowiednia suma pieniężna pełni rolę swoistego zadośćuczynienia za stres spowodowany przewlekłością postępowania sądowego (postanowienia Sądu Najwyższego: z 9 kwietnia 2019 r., I NSP 9/19; z 24 lutego 2016 r., III SPP 53/15). Skarżący wnioskował o przyznanie sumy pieniężnej w kwocie 10.000 zł. Sąd Najwyższy wziął jednak pod uwagę charakter i znaczenie sprawy oraz wielkość zwłoki w podejmowaniu czynności przez Sąd Apelacyjny w [...],

jak również to, że zasądzenie sumy pieniężnej nie ma na celu wyrównania szkody powstałej na skutek przewlekłości postępowania. W ocenie Sądu Najwyższego kwota 2.000 zł rekompensuje zaistnienie i skutki przewlekłości postępowania.

O kosztach postępowania skargowego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., art. 394¹ § 3 k.p.c., art. 398²¹ k.p.c. i art. 8 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość. Z kolei na podstawie przepisu art. 17 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania zwrócono opłatę od skargi w kwocie 200 zł. Zasądzona od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w [...] na rzecz Skarżącego kwota 240 zł stanowi wynagrodzenie Skarżącego będącego radcą prawnym, której wysokość ustalono na podstawie § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. 2018, poz. 265 ze zm.).

Biorąc pod uwagę powyższe, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.